

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 188/2020

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Β')

Συνεδρίαση της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2020

Σύνθεση:

Πρόεδρος : Στέφανος Δέτσης, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη : Θεόδωρος Ψυχογιός, Δημήτριος Χανής, Αντώνιος Τατσόπουλος, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Αλέξανδρος Ροϊλός, Βασίλειος Καραγεώργος Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Ευστράτιος Ηλιαδέλης, Ιωάννης Αλεξανδράκης, Νικόλαος Πατηνιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής : Ιωάννης Αλεξανδράκης, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθμόν πρωτ. ΔΣΤΕΠ Δ 1108327 ΕΞ 2020/8.9.2020 έγγραφο της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων Γενική Δ/ση Φορολογικής Διοίκησης Διεύθυνση Τελωνείων και Ε.Φ.Κ Διεύθυνση Τελωνειακών Διαδικασιών Τμήμα Δ' .

Ερώτημα: α) Μπορούν να επιβληθούν, η διοικητική κύρωση (τα πολλαπλά τέλη) της λαθρεμπορίας και η τελωνειακή οφειλή (οι διαφυγόντες δασμοί και φόροι), σε βάρος ανήλικου παραβάτη κάτω των δεκαπέντε ετών;

Ή πρέπει να επιβληθεί η ανωτέρω διοικητική κύρωση και η τελωνειακή οφειλή σε βάρος του γονέα του που τον συνοδεύει, είτε πρόκειται για πατέρα είτε πρόκειται για μητέρα, είτε σε βάρος και των δύο γονέων;

Αν ο κάτω των δεκαπέντε ετών ανήλικος παραβάτης είναι ασυνόδευτος, πρέπει να επιβληθεί η διοικητική κύρωση για τη λαθρεμπορία και η τελωνειακή οφειλή σε βάρος των γονέων του;

β) Μπορεί να επιβληθεί η διοικητική κύρωση (τα πολλαπλά τέλη) της λαθρεμπορίας και η τελωνειακή οφειλή (οι διαφυγόντες δασμοί και φόροι) σε βάρος ανήλικου παραβάτη, άνω των δεκαπέντε ετών;

Ή πρέπει να επιβληθούν σε βάρος του γονέα του που τον συνοδεύει είτε πρόκειται για πατέρα είτε πρόκειται για μητέρα, είτε σε βάρος και των δύο γονέων;

Αν ο άνω των δεκαπέντε ετών ανήλικος παραβάτης είναι ασυνόδευτος, πρέπει να επιβληθούν σε βάρος των γονέων του;

γ) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ερώτημα αν μπορεί να επιβληθεί η διοικητική κύρωση και η τελωνειακή οφειλή σε βάρος του ανήλικου παραβάτη, μπορούν στη συνέχεια να ληφθούν αναγκαστικά μέτρα είσπραξης μόνο σε βάρος του; Ή μπορούν να ληφθούν αναγκαστικά μέτρα είσπραξης σωρευτικά ή αποκλειστικά σε βάρος του προσώπου/των προσώπων που ασκεί/ούν τη γονική μέριμνα; Ασκεί επιρροή το αν πρόκειται για γονέα που αποδεδειγμένα ασκεί την επιμέλεια του τέκνου (ήτοι το συνοδεύει) ή πρόκειται για γονέα που έχει τη γονική μέριμνα;

δ) Ποιά θα είναι η τύχη της ανωτέρω οφειλής μετά την ενηλικίωση του παραβάτη; Σε βάρος τίνος/τίνων θα μπορούν πλέον να ληφθούν μέτρα είσπραξης;

Ιστορικό

1.Όπως προκύπτει από το παραπάνω έγγραφο της υπηρεσίας, αφορμή υποβολής των ερωτημάτων, αποτέλεσε το υπ' αριθμόν οικ. 5094/28.11.2019 έγγραφο του Τελωνείου Σύρου, με το οποίο ζητούσε οδηγίες σε υπόθεση λαθρεμπορίας καπνικών προϊόντων, που διαπιστώθηκε από την Αστυνομική Δ/ση Σάμου την 18.1.2019, στην οποία εμπλεκόμενοι, μεταξύ άλλων, ήταν ένας ανήλικος ηλικίας 14 ετών, που συνοδευόταν από τον πατέρα του και ένας ανήλικος 17 ετών, ασυνόδευτος.

Στο έγγραφο του Τελωνείου Σάμου, αναφέρεται ότι οι δύο ανήλικοι και ο πατέρας του, εξ' αυτών, δεκατετράχρονου, συνελήφθησαν από την Αστυνομία, σε δωμάτιο ξενοδοχείου, όπου βρέθηκε ποσότητα λαθραίων καπνικών προϊόντων, ο δε πατέρας θεωρήθηκε επίσης υπεύθυνος για τη διάπραξη του αδικήματος.

 2

2. Επί των ανωτέρω ζητημάτων, η ερωτώσα υπηρεσία, στο έγγραφο της οποίας μάλιστα μνημονεύονται δύο σχετικές γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ, οι υπ' αριθμούς 220/2007 και 10/2019, εκφράζει την παρακάτω γνώμη:

Ο δεκατετράχρονος ανήλικος είναι ανίκανος προς καταλογισμό και σύμφωνα με το άρθρο 126 ΠΚ, μπορούν να του επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα. Ο μόνος που μπορεί να καταλογιστεί για τέλεση λαθρεμπορίας από ανήλικο δράστη κάτω των δεκαπέντε ετών είναι ο γονέας του, ως ασκών την επιμέλεια αυτού. Εν προκειμένω το ανήλικο τέκνο συνοδευόταν από τον πατέρα του. Συνεπώς για τέλεση της λαθρεμπορίας εκ μέρους του ανηλίκου, μπορεί να καταλογιστεί ο πατέρας του, που τον συνόδευε.

Αντιθέτως ο άνω των δεκαπέντε ετών ανήλικος δεν εμπίπτει στην προστατευτική της ανηλικότητας διάταξη του άρθρου 126 ΠΚ. Κατ' αναλογία με το ως άνω πνεύμα που διατρέχει τη διάταξη της ποινικής μεταχείρισης των ανηλίκων, ο άνω των δεκαπέντε ετών ανήλικος δεν είναι ανίκανος προς καταλογισμό. Μπορούν επομένως να του επιβληθούν ως πρόστιμο τα πολλαπλά τέλη της λαθρεμπορίας. Αν αυτό γίνει δεκτό, απομένει να διερευνηθεί αν μπορούν αντίστοιχα να ληφθούν σε βάρος του αναγκαστικά μέτρα είσπραξης ή αν τα μέτρα αυτά μπορούν να ληφθούν (σωρευτικά ή αποκλειστικά) σε βάρος των προσώπων που ασκούν την επιμέλεια μέχρι την ενηλικίωσή του.

Νομοθετικό πλαίσιο

3. Στις διατάξεις του Τελωνειακού Κώδικα (ν.2960/2001) ορίζεται:
Άρθρο 29 «1. Τελωνειακή οφειλή είναι η υποχρέωση κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου έναντι της Τελωνειακής Αρχής για καταβολή του συνόλου των δασμών, των φόρων, συμπεριλαμβανομένου του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), και των λοιπών δικαιωμάτων του Δημοσίου, που αναλογούν σε εμπορεύματα και τα επιβαρύνουν κατά τις οικείες διατάξεις.

2. Επιφυλασσομένων των διατάξεων του Τελωνειακού Κοινοτικού Κώδικα η τελωνειακή οφειλή γεννάται:

α) ...β) από την παράτυπη εισαγωγή στο Τελωνιακό έδαφος ενός εμπορεύματος, γ)...δ) από τη μη εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη θέση των εμπορευμάτων σε ένα καθεστώς ή προορισμό ή από τη μη

τήρηση ενός από τους όρους που είχαν τεθεί για την υπαγωγή των εμπορευμάτων αυτών στο συγκεκριμένο καθεστώς,

ε) όπως και σε κάθε άλλη περίπτωση ειδικότερα καθοριζόμενη.

3. Η τελωνειακή οφειλή υπολογίζεται από τις αρμόδιες Τελωνειακές Αρχές, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 26 του παρόντος Κώδικα, βεβαιώνεται επί των οικείων παραστατικών εγγράφων αρχικά ή συμπληρωματικά, ή με έκδοση καταλογιστικής πράξης όπου απαιτείται, και εγγράφεται στα ειδικά λογιστικά βιβλία.

4. Η είσπραξη της τελωνειακής οφειλής πραγματοποιείται κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις περί Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων και με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

4α...6. Υπόχρεος για την καταβολή της τελωνειακής οφειλής είναι ο διασαφιστής, το πρόσωπο στο όνομα του οποίου κατατίθεται Δήλωση Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης και Λοιπών Φορολογιών, καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο σε βάρος του οποίου γεννάται η οφειλή κατά τις διατάξεις της τελωνειακής νομοθεσίας.

Για την καταβολή της τελωνειακής οφειλής ευθύνονται επίσης, προσωπικά και αλληλέγγυα και τα φυσικά πρόσωπα, όπως αυτά αναφέρονται στις περιπτώσεις (α) και (γ) της παραγράφου 3 του άρθρου 153 του παρόντος Κώδικα, καθώς και οι διαχειριστές εταιρειών περιορισμένης ευθύνης και οι εκκαθαριστές ανωνύμων εταιρειών ή συνεταιρισμών ή εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσης τους, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης αυτής....7...».

Άρθρο 31 «1. Το Δημόσιο διατηρεί αμείωτες τις απαιτήσεις του κατά του κυρίου των εμπορευμάτων για δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις που δεν είχαν εισπραχθεί, όπως επίσης και για εκείνες που είχαν ελλιπώς βεβαιωθεί ή εισπραχθεί. Τα ποσά θεωρούνται ότι είχαν ελλιπώς βεβαιωθεί ή εισπραχθεί, όταν δεν βεβαιώθηκαν ή δεν εισπράχθηκαν, ολικά ή μερικά, λόγω οποιασδήποτε παράλειψης που έγινε κατά τον τελωνισμό των εμπορευμάτων, εφόσον αυτό προκύπτει από το κείμενο του τελωνειακού παραστατικού που κατατέθηκε, τις πράξεις επ' αυτού και τα λοιπά δικαιολογητικά έγγραφα, που επισυνάπτονται σε αυτό, με τα οποία προσδιορίζονται τα κρίσιμα στοιχεία για την ορθή βεβαίωση των δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων που οφείλονται.2...3...4...».

Άρθρο 142 «1. Η μη τήρηση των διατυπώσεων του παρόντα Κώδικα, οι οποίες έχουν σχέση με τις τελωνειακές εργασίες και την Τελωνειακή Υπηρεσία, χαρακτηρίζεται και τιμωρείται ως τελωνειακή παράβαση.

2.Ως τελωνειακή παράβαση χαρακτηρίζεται επίσης, η με οποιονδήποτε τρόπο, από τους αναφερόμενους στο άρθρο 155 του παρόντα Κώδικα, διαφυγή ή απόπειρα διαφυγής της πληρωμής των δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, καθώς και η μη τήρηση των καθοριζομένων, στο άρθρο 155 του παρόντα Κώδικα, διατυπώσεων και επισύρουν κατά των υπευθύνων πολλαπλό τέλος, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα ακόμη και αν κρινόταν, αρμοδίως, ότι δεν συντρέχουν τα στοιχεία αξιόποινης λαθρεμπορίας.3...4. Οι τελωνειακές παραβάσεις βεβαιώνονται με πρωτόκολλο τελωνειακής παράβασης (π.τ.π.), που συντάσσεται από τα αρμόδια όργανα της Τελωνειακής Υπηρεσίας. ...5. Με ιδιαίτερο πρωτόκολλο είναι δυνατόν να βεβαιώνεται αυτοτελώς η υποχρέωση φυσικού ή νομικού προσώπου προς καταβολή δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, που διέφυγαν της καταβολής αν και γεννήθηκε κατά νόμο τελωνειακή οφειλή και ανεξάρτητα αν βεβαιωθεί τελωνειακή παράβαση επιφέρουσα πρόστιμο ή πολλαπλό τέλος. 6...».

Άρθρο 150 «1. Κατά των με οποιονδήποτε τρόπο συμμετεχόντων στην τελωνειακή παράβαση, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 142 του παρόντος Κώδικα και ανάλογα με το βαθμό συμμετοχής εκάστου, άσχετα από την ποινική δίωξη αυτών, επιβάλλεται, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 152, 155 και επόμενων του παρόντος Κώδικα, ιδιαίτερα στον καθένα και αλληλέγγυα, πολλαπλό τέλος από το τριπλάσιο μέχρι το πενταπλάσιο των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων, που αναλογούν στο αντικείμενο αυτής, συνολικά για όλους τους συνυπαίτιους....

2. Το, από την προηγούμενη παράγραφο, προβλεπόμενο πολλαπλό τέλος επιβάλλουν με πράξεις τους, κατά τις διατάξεις του άρθρου 152 του παρόντα Κώδικα, οι Προϊστάμενοι των Τελωνειακών Αρχών, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο....

3.Ο παραλαμβάνων Προϊστάμενος του αρμόδιου Τελωνείου, μετά την ενέργεια διοικητικής ανάκρισης, συντάσσει και εκδίδει, το ταχύτερο δυνατό, αιτιολογημένη πράξη, με την οποία, κατά περίπτωση, ή απαλλάσσει ή προσδιορίζει τους υπαίτιους, το βαθμό της ευθύνης ενός εκάστου, τους

αναλογούντες δασμούς και λοιπούς φόρους επί του αντικειμένου της λαθρεμπορίας.

Η πληρωμή του πολλαπλού τέλους δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση καταβολής των οφειλόμενων φορολογικών επιβαρύνσεων καθώς και εσόδων που συνιστούν Ίδιο Πόρο της Κοινότητας, οι οποίες καταλογίζονται παράλληλα και ανεξάρτητα προς την ποινή του άρθρου 160 παράγραφοι 2 και 4 του παρόντα Κώδικα, με εξαίρεση τις περιπτώσεις κατά τις οποίες κατάσχεται και στη συνέχεια δημεύεται το αντικείμενο της λαθρεμπορίας...4...5...».

Άρθρο 153: «1. Όταν Τελωνιακή Αρχή διαπιστώνει λαθρεμπορίες ή απάτες από τις οποίες, βάσει Ειδικής Έκθεσης Ελέγχου, προκύπτει ότι διέφυγε και δεν αποδόθηκε στο Δημόσιο ή την Ευρωπαϊκή Ένωση ποσό πάνω από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ από δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις, απαγορεύεται στις αρμόδιες Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες να παραλαμβάνουν δηλώσεις ή να χορηγούν βεβαιώσεις ή πιστοποιητικά που απαιτούνται κατά τις κείμενες διατάξεις και ζητούνται από τον παραβάτη, για την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή αναστέλλεται έναντι του Δημοσίου και το απόρρητο των καταθέσεων, των λογαριασμών, των κοινών λογαριασμών, των συμβάσεων και πράξεων επί παραγωγών χρηματοοικονομικών προϊόντων και του περιεχομένου θυρίδων του παραβάτη σε Τράπεζες ή άλλα Πιστωτικά Ιδρύματα και δεσμεύεται το πενήντα τοις εκατό (50%) αυτών και κατ' ανώτατο μέχρι του εξαπλάσιου του ποσού δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων η διαφυγή ή μη απόδοση του οποίου διαπιστώνεται κατά τα ανωτέρω. 2....».

3. Τα παραπάνω μέτρα λαμβάνονται σε βάρος των αυτοργών και συνεργών των αδικημάτων της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Επί νομικών προσώπων αυτοργοί ή συνεργοί κατά περίπτωση θεωρούνται:

α) Για τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες, ...β) Για τις εταιρίες ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες, ...γ) Για τους συνεταιρισμούς, ...δ) Για τις κοινοπραξίες, κοινωνίες, αστικές, συμμετοχικές ή αφανείς εταιρίες Στις αλλοδαπές επιχειρήσεις ...στ) Επίσης, αυτοργοί θεωρούνται και όσοι δυνάμει του νόμου ή δικαστικής απόφασης, ή διάταξης τελευταίας βούλησης είναι διαχειριστές αλλότριας περιουσίας, καθώς και ο επίτροπος ή κηδεμόνας ή διοικητής αλλότριων κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα. ζ) Ως άμεσοι συνεργοί των αδικημάτων της παραγράφου 1 θεωρούνται ο προϊστάμενος του λογιστηρίου

 6

...η) Οι ανωτέρω αυτοουργοί και συνεργοί τιμωρούνται εφόσον, κατά το χρόνο διάπραξης του αδικήματος, είχαν την ιδιότητα αυτή και εφόσον γνώριζαν ή, από την ιδιότητα τους και εν όψει των συγκεκριμένων περιστάσεων, γίνεται φανερό ότι γνώριζαν για τις πράξεις ή παραλείψεις, με τις οποίες εκπληρώθηκαν οι όροι των αδικημάτων, του παρόντος...4. ...5».

Άρθρο 155 «1. Λαθρεμπορία είναι: α) η εντός του τελωνειακού εδάφους εισαγωγή ή εξ αυτού εξαγωγή εμπορευμάτων υποκειμένων σε δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις που εισπράττονται στα Τελωνεία, χωρίς τη γραπτή άδεια της αρμόδιας Τελωνειακής Αρχής ή σε άλλο από τον ορισμένο παρ' αυτής τόπο ή χρόνο. β) οποιαδήποτε ενέργεια, που αποσκοπεί να στερήσει το Ελληνικό Δημόσιο ή την Ευρωπαϊκή Ένωση των υπ' αυτών εισπρακτέων δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων από τα εισαγόμενα ή εξαγόμενα εμπορεύματα, και αν ακόμη αυτά εισπράχθηκαν κατά χρόνο και τρόπο διάφορο εκείνου που ορίζει ο νόμος. Οι παραβάσεις της παραγράφου αυτής επισύρουν κατά των υπευθύνων πολλαπλό τέλος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα και αν ακόμη ήθελε κριθεί αρμοδίως ότι δεν συντρέχουν τα στοιχεία αξιοποίνου λαθρεμπορίας.

2. Ως λαθρεμπορία θεωρείται: α...ζ) η αγορά, πώληση και κατοχή εμπορευμάτων που έχουν εισαχθεί ή τεθεί στην κατανάλωση κατά τρόπο που συνιστά το αδίκημα της λαθρεμπορίας. η)...ιγ)...».

Άρθρο 157 «1. Η κατά το άρθρο 155 του παρόντα Κώδικα λαθρεμπορία τιμωρείται: α) Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών. Εάν όμως το αντικείμενο της λαθρεμπορίας δεν έχει σημαντική αξία και προορίζεται για ατομική χρήση ή ανάλωση του υπαίτιου, το ελάχιστο όριο της ποινής μειώνεται στο ένα έκτο.

β) Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους στις εξής περιπτώσεις: -εάν διαπράχθηκε καθ' υποτροπήν, εάν διαπράχθηκε ενόπλως ή υπό τριών ή περισσότερων μαζί, -εάν οι δασμοί, φόροι και λοιπές επιβαρύνσεις που στερήθηκε το Δημόσιο ή η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέρχονται τουλάχιστον στο ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ και άνω και-εάν ο υπαίτιος μεταχειρίσθηκε ιδιαίτερα τεχνάσματα.

2. Σε περίπτωση υποτροπής ουδέποτε δύναται να επιβληθεί ποινή ελαφρότερη αυτής που έχει προηγουμένως επιβληθεί.

3. Σε περίπτωση απόπειρας επιβάλλεται η ποινή που επιβάλλεται στην τετελεσμένη λαθρεμπορία, στους δε συνεργούς δύναται να επιβληθεί η ποινή που επιβάλλεται κατά των αυτουργών».

Άρθρο 161 «Το Ποινικό Δικαστήριο που εκδικάζει την κατηγορία για λαθρεμπορία δύναται, με την καταδικαστική απόφασή του, να κηρύξει αλληλέγγυα συνυπεύθυνο αστικά μετά του καταδικασθέντος για πληρωμή της καταγνωσθείσας χρηματικής ποινής και των δικαστικών εξόδων, με αίτηση δε του ως πολιτικώς ενάγοντα παριστάμενου Δημοσίου ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της επιδικασθείσας σε αυτό απαίτησης, τον κύριο ή τον παραλήπτη των εμπορευμάτων, τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της λαθρεμπορίας, και όταν ακόμα αυτός δεν έχει ποινική ευθύνη για τη λαθρεμπορία...».

Άρθρο 162 «Εκτός του κατά το προηγούμενο άρθρο κυρίου ή παραλήπτη των αντικειμένων της λαθρεμπορίας, το Ποινικό Δικαστήριο δύναται να κηρύξει επίσης αλληλεγγύως αστικά συνυπεύθυνους μετά του καταδικασθέντος προς πληρωμή της καταγνωσθείσας χρηματικής ποινής και των δικαστικών εξόδων, με αίτηση του ως πολιτικώς ενάγοντος Δημοσίου και της επιδικασθείσας σ' αυτό απαίτησης, τους ιδιοκτήτες των πλοίων, αυτοκινήτων, αμαξών ή αεροσκαφών, τις εταιρίες μεταφορών δια ξηράς, θάλασσας ή αέρος, ως και τους με οποιαδήποτε ιδιότητα ή ονομασία πράκτορες ή αντιπροσώπους αυτών ή των ιδιοκτητών πλοίων, αυτοκινήτων, αμαξών ή αεροσκαφών, ακόμη δε τους διευθυντές ξενοδοχείων και κάθε άλλης κατηγορίας καφενείων ή άλλων καταστημάτων προσιτών στο κοινό, και όταν ακόμη αυτοί δεν επέχουν ποινική ευθύνη για τη λαθρεμπορία, όταν αυτή διαπράχθηκε εντός των ανωτέρω μεταφορικών μέσων ή δι' αυτών ή εντός των άλλων υπό τη διεύθυνση των καταστημάτων ή δια της χρησιμοποίησης αυτών είτε προς εκτέλεση της λαθρεμπορίας, είτε προς διευκόλυνση αυτής με οποιονδήποτε τρόπο, είτε προς απόκρυψη των αντικειμένων της λαθρεμπορίας, με εξαίρεση την περίπτωση, κατά την οποία ήθελε αποδειχθεί ότι οι ανωτέρω δεν ηδύναντο να έχουν γνώση περί της πιθανότητας τέλεσης της λαθρεμπορίας».

4. Σχετικά με τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης, ο οποίος, μεταξύ άλλων προϊόντων, επιβάλλεται και στα βιομηχανοποιημένα καπνά, κρίσιμες είναι οι παρακάτω διατάξεις του Τελωνειακού Κώδικα.

 8

Άρθρο 53 «Επιβάλλεται Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) στα ενεργειακά προϊόντα, στην ηλεκτρική ενέργεια, στην αλκοόλη, στα αλκοολούχα ποτά και στα βιομηχανοποιημένα καπνά και καθορίζονται τα περί παραγωγής, μεταποίησης, κατοχής, κυκλοφορίας και ελέγχου των προϊόντων αυτών, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Κώδικα».

Άρθρο 56 «1.Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης καθίσταται απαιτητός κατά το χρόνο θέσης σε ανάλωση των προϊόντων στο εσωτερικό της χώρας.

2. θεωρείται ως "θέση σε ανάλωση": α) η έξοδος υποκείμενων σε ειδικό φόρο κατανάλωσης προϊόντων από ένα καθεστώς αναστολής, συμπεριλαμβανομένης της παράτυπης εξόδου, β) η κατοχή υποκείμενων σε ειδικό φόρο κατανάλωσης προϊόντων εκτός καθεστώτος αναστολής, για τα οποία δεν έχει επιβληθεί ειδικός φόρος κατανάλωσης δυνάμει των εφαρμοστέων διατάξεων του κρινοτικού δικαίου και της εθνικής νομοθεσίας, γ)... δ)... 3...4...5...6. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 101, υπόχρεος να καταβάλει τον ειδικό φόρο κατανάλωσης που καθίσταται απαιτητός είναι:

α) ...β) σχετικά με την κατοχή υποκείμενων σε ειδικό φόρο κατανάλωσης προϊόντων, όπως αναφέρεται στην περίπτωση β' της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου: το πρόσωπο που κατέχει τα υποκείμενα σε ειδικό φόρο κατανάλωσης προϊόντα και κάθε άλλο πρόσωπο που εμπλέκεται στην κατοχή τους, γ) ...δ) ...Σε περίπτωση περισσότερων υπόχρεων για την καταβολή του οφειλόμενου ποσού του ειδικού φόρου κατανάλωσης, τα πρόσωπα αυτά είναι αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπόχρεα για την πληρωμή της εν λόγω οφειλής.7...8».

Άρθρο 119Α «1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της επόμενης παραγράφου, η μη τήρηση των διατυπώσεων του τρίτου μέρους του παρόντος Κώδικα χαρακτηρίζεται ως απλή τελωνειακή παράβαση κατά τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 142 και επόμενα του παρόντος Κώδικα και επισύρει πρόστιμο από πεντακόσια (500) ευρώ μέχρι δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ για κάθε παράβαση, ανάλογα με τη βαρύτητα και τη συχνότητά της. ...2. Η με οποιονδήποτε τρόπο διαφυγή ή απόπειρα διαφυγής της καταβολής των οφειλόμενων φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, καθώς και η μη τήρηση των διατυπώσεων που προβλέπονται από το τρίτο μέρος του παρόντος Κώδικα με σκοπό τη μη καταβολή των ως άνω φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, χαρακτηρίζονται και τιμωρούνται διοικητικώς και ποινικώς ως λαθρεμπορία

κατά τις διατάξεις των άρθρων 142 και επόμενα του παρόντος Κώδικα. Το πολλαπλό τέλος επιβάλλεται και αν ακόμη κριθεί αρμοδίως ότι δεν συντρέχουν τα στοιχεία αξιοποίνου λαθρεμπορίας. 3. ...».

Σημειώνεται εδώ, ότι το Τρίτο Μέρος του Τελωνειακού Κώδικα περιλαμβάνει τα άρθρα 53 έως 119B, με τις διατάξεις των οποίων ρυθμίζονται ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εισαγωγή και διακίνηση προϊόντων υποκειμένων σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης, μεταξύ των οποίων και τα βιομηχανοποιημένα καπνά.

5. Στον Αστικό Κώδικα, ορίζεται: Άρθρο 34 «Κάθε άνθρωπος είναι ικανός να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Άρθρο 35 «Το πρόσωπο αρχίζει να υπάρχει μόλις γεννηθεί ζωντανό και παύει να υπάρχει με το θάνατο του».

Άρθρο 127 «Όποιος έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του (ενήλικος) είναι ικανός για κάθε δικαιοπραξία».

Άρθρο 923 «Όποιος έχει την εποπτεία ανηλίκου ή ενηλίκου ο οποίος τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση ευθύνεται για τη ζημία που τα πρόσωπα αυτά προξενούν παράνομα σε τρίτον, εκτός αν αποδείξει ότι άσκησε την προσήκουσα εποπτεία ή ότι η ζημία δεν μπορούσε να αποτραπεί. Την ίδια ευθύνη έχει και όποιος ασκεί την εποπτεία με σύμβαση».

Άρθρο 1510 «Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του...».

6. Στον Ποινικό Κώδικα, ορίζεται: Άρθρο 14 «1. Έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστή σε εκείνον που την τέλεσε, η οποία τιμωρείται από τον νόμο. 2. Στις διατάξεις των ποινικών νόμων ο όρος «πράξη» περιλαμβάνει και τις παραλείψεις».

Άρθρο 126 «1. Η αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από ανήλικο δώδεκα έως δεκαπέντε ετών δεν καταλογίζεται σε αυτόν. Το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλλει αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

2. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη και έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται επίσης αναμορφωτικά ή

 10

θεραπευτικά μέτρα, εκτός αν κρίνεται αναγκαίο να επιβληθεί περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων κατά το επόμενο άρθρο».

Άρθρο 360 «1. Όποιος, ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανηλίκου νεότερου από δεκαπέντε έτη παραλείπει να το παρεμποδίσει από την τέλεση αξιόποινης πράξης, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, αν δε συντρέχει περίπτωση να τιμωρηθεί αυστηρότερα με άλλη διάταξη.

2. Αν ο υπαίτιος της παράλειψης είναι πρόσωπο που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου και ιδίως γονέας ή επίτροπος υπό την υπεύθυνη επιμέλεια του οποίου έχει τεθεί ο ανήλικος σύμφωνα με τα άρθρα 122 και 123, επιβάλλεται φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή».

7.Στον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΝΔ 356/1974) ορίζεται: Άρθρο 2 παρ.2 «Για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων απαιτείται νόμιμος τίτλος. Με την εξαίρεση των φόρων και των λοιπών δημοσίων εσόδων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013), για τα οποία εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του ως άνω Κώδικα, νόμιμο τίτλο αποτελούν:

α) Τα έγγραφα, στα οποία οι αρμόδιες αρχές προσδιορίζουν, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, τον οφειλέτη, το είδος, το ποσό και την αιτία της οφειλής.

β) Τα δημόσια ή ιδιωτικά έγγραφα, από τα οποία αποδεικνύεται η οφειλή.

γ) Τα δημόσια ή ιδιωτικά έγγραφα, από τα οποία πιθανολογείται η οφειλή, ως προς την ύπαρξη και το ποσό αυτής, κατά την έννοια του άρθρου 347 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

3. Η είσπραξη στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου πραγματοποιείται από τη Φορολογική Διοίκηση μετά την καταχώριση των στοιχείων του νόμιμου τίτλου στα βιβλία εισπρακτέων εσόδων, είτε κατόπιν αποστολής στη Φορολογική Διοίκηση χρηματικού καταλόγου από την αρχή που απέκτησε το νόμιμο τίτλο είτε με βάση μόνο το νόμιμο τίτλο, εφόσον αυτός έχει περιέλθει με οποιονδήποτε τρόπο στη Φορολογική Διοίκηση. Ο χρηματικός κατάλογος περιέχει τα προσδιοριστικά στοιχεία της οφειλής, του υποχρέου και των τυχόν συνυπόχρεων ευθυνομένων τρίτων. ...».

Άρθρο 7 «1.Αναγκαστικά μέτρα δεν λαμβάνονται πριν παρέλθουν τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 4174/2013 στον

υπόχρεο, οφειλέτη ή συνυπόχρεο πρόσωπο, ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας, στην οποία αναφέρονται:

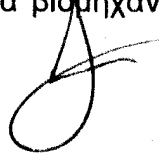

α) το ονοματεπώνυμο ή η επωνυμία και τα στοιχεία του υπόχρεου, β) ο Α.Φ.Μ. του υπόχρεου, εφόσον έχει εκδοθεί, γ) η ημερομηνία έκδοσης της ειδοποίησης, καθώς και παραπομπές στον αντίστοιχο αριθμό και χρονολογία καταχώρισης του χρέους ως δημοσίου εσόδου ή στον αριθμό του νόμιμου τίτλου, συμπεριλαμβανομένων σχετικών προθεσμιών, ημερομηνιών καταβολής και αριθμού δόσεων, δ) το είδος και το ποσό της οφειλής, ε) η εντολή καταβολής του ποσού της οφειλής, στ)...ζ..η... 2...3...4...».

Ερμηνεία των διατάξεων.

Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα:

8. Η Τελωνειακή παράβαση της λαθρεμπορίας, εκτός από ποινικό αδίκημα συνιστά και διοικητική παράβαση, στοιχειοθετείται δε αντικειμενικά, όταν εισάγονται ή εξάγονται εμπορεύματα, από το τελωνειακό έδαφος της χώρας, χωρίς την άδεια της Τελωνειακής Αρχής ή σε χρόνο και τόπο διαφορετικό από τον προβλεπόμενο στην άδεια, που έχει χορηγηθεί από την αρχή αυτή, καθώς και όταν κατά την εισαγωγή ή εξαγωγή εμπορευμάτων, τελούνται οποιεσδήποτε πράξεις ή παραλείψεις, με σκοπό να στερηθεί το Ελληνικό Δημόσιο ή η Ευρωπαϊκή Ένωση των δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων που αναλογούν σ' αυτά.

Εκτός από την κλασική αυτή νομοτυπική μορφή του αδικήματος της λαθρεμπορίας, περιγράφονται στον Τελωνειακό Κώδικα και άλλες ιδιαίτερες μορφές. Μεταξύ αυτών, η περίπτωση της παραγράφου 2 εδ. ζ' του άρθρου 155, σύμφωνα με την οποία συνιστά λαθρεμπορία η αγορά, πώληση ή κατοχή από πρόσωπα εκτός του εισαγωγέα, εμπορευμάτων, που υπόκεινται σε εισαγωγικό δασμό, τέλος, φόρο ή δικαίωμα και που έχουν εισαχθεί εντός των συνόρων του Ελληνικού Κράτους, χωρίς άδεια της τελωνειακής αρχής. Η περίπτωση επίσης της παραγράφου 2 του άρθρου 119 Α, με την οποία, χαρακτηρίζεται και τιμωρείται, κατά τις διατάξεις του άρθρου 142 του Τελωνειακού Κώδικα, ως λαθρεμπορία, όχι μόνο η διαφυγή ή η απόπειρα διαφυγής της καταβολής των οφειλόμενων φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, που προβλέπονται για τα βιομηχανοποιημένα καπνά αλλά και η μη τήρηση

 12

των διατυπώσεων που προβλέπονται, γι' αυτά, από τις οικείες διατάξεις (άρθρα 53 έως 119B) του Τελωνειακού Κώδικα, προκειμένου να τεθούν σε κατανάλωση.

Υποκειμενικά, απαιτείται, η τέλεση με δόλο των πράξεων ή παραλείψεων που συνιστούν την τελωνειακή παράβαση, δηλαδή απαιτείται η γνώση του τελούντος την παράβαση ή του συμμετέχοντος σε αυτή, ότι με τις ενέργειες ή παραλείψεις του και την εν γένει συμπεριφορά του, το Δημόσιο θα αποστερηθεί τους ανήκοντες σ' αυτό δασμούς και λοιπούς φόρους (ΟΛ.ΑΠ 1/2019, ΣτΕ 272/2020, 409/2019 και άλλες).

Με τη συντέλεση της τελωνειακής παράβασης, γεννάται τελωνειακή οφειλή, δηλαδή υποχρέωση όλων των εμπλεκομένων φυσικών ή νομικών προσώπων, κατά τις διακρίσεις της τελωνειακής νομοθεσίας έναντι της Τελωνειακής Αρχής, να καταβάλλουν το σύνολο των δασμών, των φόρων και των λοιπών δικαιωμάτων του Δημοσίου, που αναλογούν στα λαθραία εμπορεύματα και τα επιβαρύνουν κατά τις οικείες διατάξεις, στην περίπτωση που τα εμπορεύματα αυτά δεν έχουν κατασχεθεί.

Ενώ προβλέπεται ο καταλογισμός των Πολλαπλών Τελών, ως διοικητική κύρωση, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη δόλου και δη άμεσου, στο πρόσωπο του υπαίτιου παραβάτη, στοιχείο το οποίο δεν απαιτείται για τη γένεση της τελωνειακής οφειλής (ΣτΕ 951/2018). Η διοικητική κύρωση των Πολλαπλών Τελών που επιβάλλεται με την καταλογιστική πράξη, έχει το χαρακτήρα διοικητικής ποινής (πρβλ. ΣτΕ 680/2011 σκ.11). Ενώ κατά την πάγια, πλέον, νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων, τα πολλαπλά τέλη έχουν ποινικό χαρακτήρα κατ' εφαρμογή των κριτηρίων Engel. Ο εν λόγω χαρακτήρας επιβάλλει την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* (ΣτΕ 1778/2017, ολ.ΣτΕ 359/2020 σκ.8), όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 4 παρ. 1 του (κυρωθέντος με τον ν. 1705/1987) 7ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου (Π.Π.) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), στο οποίο ορίζεται ότι: «Κανένας δεν μπορεί να διωχθεί ή καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου Κράτους για μια παράβαση για την οποία ήδη αθώωθηκε ή καταδικάσθηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με το νόμο και την ποινική δικονομία του Κράτους αυτού».

9. Έτσι σε βάρος όλων των υπαιτίων και των λοιπών συμμετεχόντων στη λαθρεμπορία, φυσικών προσώπων, καθώς και σε βάρος των τυχόν

αστικά συνυπεύθυνων, φυσικών ή νομικών προσώπων, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 161 και 162 του Τελωνειακού Κώδικα, εκδίδεται πράξη του Προϊσταμένου του αρμόδιου Τελωνείου, με την οποία προσδιορίζονται και καταλογίζονται οι διαφυγόντες δασμοί και λοιποί φόροι, στην περίπτωση που δεν έχουν κατασχεθεί τα αντικείμενα της λαθρεμπορίας. Σε βάρος των ίδιων προσώπων καταλογίζονται επίσης τα αναλογούντα πολλαπλά τέλη, υπό τον όρο ότι ο κυρίως υπαίτιος ενήργησε με δόλο.

10. Ικανότητα δικαίου, ως στοιχείο της ανθρώπινης προσωπικότητας, έχει κάθε άνθρωπος, ανεξαρτήτως ηλικίας και συνίσταται στην ιδιότητά του, να είναι φορέας εννόμων σχέσεων και συνεπώς υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Διαφέρει από την δικαιοπρακτική, την ικανότητα δηλαδή του προσώπου να προβαίνει σε δικαιοπραξίες, που έχουν έννομες συνέπειες για τον ίδιο και τρίτους (*Γεωργιάδης-Σταθόπουλος Αστικός Κώδικς, υπό άρθρο 34 ΑΚ*). Δεν συμπίπτει επίσης η ικανότητα δικαίου και η δικαιοπρακτική ικανότητα με την ιδιότητα του προσώπου να καθίσταται το ίδιο υπεύθυνο για τις συνέπειες των άδικων πράξεων στις οποίες προβαίνει, δεν συμπίπτει δηλαδή με την ικανότητα για καταλογισμό (*Γεωργιάδης-Σταθόπουλος οπ.αν.*). Στο ποινικό δίκαιο ο καταλογισμός, αποτελεί, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ.1 του ΠΚ, συστατικό στοιχείο της έννοιας του εγκλήματος και συνεπώς αναγκαία προϋπόθεση της επιβολής ποινής (*Γ.Α.Βαβαρέτου Ποινικός Κώδικς υπό άρθρο 26*). Διάκριση, στην ικανότητα προς καταλογισμό, ανάλογα με την ηλικία γίνεται και στο ποινικό δίκαιο. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 126 ΠΚ, η αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από ανήλικο δεκαπέντε ετών και κάτω, δεν καταλογίζεται σ' αυτόν, επομένως δεν συνιστά έγκλημα και δεν επιβάλλεται ποινή. Περαιτέρω ο ανήλικος, ανεξάρτητα από την ηλικία του, αφού έχει ικανότητα δικαίου και είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, μπορεί να έχει δική του περιουσία, ανεξάρτητη και αυτοτελή από την περιουσία των γονέων του, οι οποίοι όμως ασκώντας τη γονική μέριμνα, έχουν τη διοίκησή της και εκπροσωπούν τον ανήλικο σε κάθε υπόθεση, δικαστική ή εξώδικη, που αφορά στο πρόσωπό του και στην περιουσία του. Η γονική μέριμνα δεν επάγεται και ποινική ευθύνη εκείνου που την ασκεί, για τις παράνομες πράξεις και παραλείψεις του ανηλίκου. Αυτός που ασκεί την εποπτεία του ανηλίκου και συνήθως συμπίπτει με τον γονέα που έχει τη γονική μέριμνα, έχει ποινική ευθύνη μόνο για το αδίκημα της παραμέλησης

του άρθρου 360 ΠΚ. Όμως ο ασκών εποπτεία στο ανήλικο έχει αστική ευθύνη, αποζημίωσης, εκείνου που ζημιώθηκε από τις παράνομες πράξεις και παραλείψεις του ανηλίκου, που τελέσθηκαν εξ' αιτίας της πλημμελούς εποπτείας, σύμφωνα με το άρθρο 923 ΑΚ.

11. Από τυπολογική άποψη οι διοικητικές παραβάσεις και τα ποινικά αδικήματα είναι έννοιες όμοιες. Συνιστούν άδικη και καταλογιστή πράξη, απειλούμενη με ποινή (Δ. Παπανικολαΐδης «Έννοια και νομικός χαρακτήρ των διοικητικών ποινών» εκδ. 1975 σελ. 24) Ο καταλογισμός αποτελεί κατά τα προεκτεθέντα συστατικό στοιχείο του εγκλήματος στο χώρο του ποινικού δικαίου, αποτελεί όμως συστατικό στοιχείο και της διοικητικής παράβασης στο χώρο που διοικητικού δικαίου. Στο φυσικό πρόσωπο το οποίο στερείται της ικανότητας προς καταλογισμό, δεν μπορεί να επιβληθεί η προβλεπόμενη διοικητική ποινή για την τελεσθείσα από το πρόσωπο αυτό, διοικητική παράβαση. Υποστηρίζεται δηλαδή (Δ. Παπανικολαΐδη, όπ.αν. σελ. 27) ότι ο καταλογισμός της άδικης πράξης στο δράστη αυτής, αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της έννοιας της διοικητικής παράβασης, εφόσον η διάπραξη αυτής προϋποθέτει την υπαιτιότητα του παραβάτη, δηλαδή υπό την προϋπόθεση ότι ο νόμος το προβλέπει.

12. Με την υπ' αριθμόν 220/2007 Γνωμοδότηση του Β' Τμήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, γνωμοδότησε, ότι νομίμως επιβλήθηκε σε βάρος του διάγοντος το 16ο έτος της ηλικίας του, κατά το χρόνο τέλεσης της παράβασης, ανηλίκου, πολλαπλό τέλος, για την τελεσθείσα λαθρεμπορία. Σημειώνεται, ότι υπό τις ισχύουσες τότε διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, ο ανήλικος που είχε συμπληρώσει τα 16 έτη είχε ικανότητα καταλογισμού. Επίσης με την υπ' αριθμόν 10/2019 Γνωμοδότηση του Δ' Τμήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, γνωμοδότησε, ότι δεν ήταν νόμιμη η έκδοση Πράξεων Βεβαίωσης Παράβασης, από το Τμήμα Τροχαίας, σε βάρος δύο ανηλίκων ηλικίας εξήμισι και εννιάμισι ετών αντίστοιχα, με τη σκέψη ότι κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 121 και 126 του Ποινικού Κώδικα, οι εν λόγω ανήλικοι δεν είχαν ικανότητα προς καταλογισμό. Από τα παραπάνω εκτιθέμενα, συνάγονται περαιτέρω τα ακόλουθα.

13. Ο καταλογισμός πολλαπλών τελών, σε βάρος φυσικού προσώπου, προϋποθέτει, ότι το πρόσωπο αυτό έχει ικανότητα καταλογισμού, κατά τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Η προϋπόθεση αυτή, είναι απόρροια τόσο του

χαρακτήρα των πολλαπλών τελών ως διοικητικής κύρωσης, όσο και του ποινικού χαρακτήρα που αποδίδεται πλέον στην κύρωση αυτή, κατ' εφαρμογή των κριτηρίων Engel, σύμφωνα με την πάγια νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων της χώρας. Επομένως σε βάρος ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του, δεν επιτρέπεται η επιβολή πολλαπλών τελών, εφόσον το πρόσωπο αυτό στερείται ικανότητας καταλογισμού κατά τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα.

14. Η ευθύνη για την πληρωμή των διαφυγόντων δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων, καθώς και των πολλαπλών τελών, σε περίπτωση διάπραξης λαθρεμπορίας, βαρύνει, μετά από αντίστοιχο καταλογισμό, με πράξη της Τελωνειακής Αρχής, όλους τους συμμετέχοντες στη διάπραξη της παράβασης, αυτουργούς ή συνεργούς. Βαρύνει επίσης και τα αστικώς υπεύθυνα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως αυτά προσδιορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 29 παρ.6, 153 παρ.3 περ.α,γ, 161,162 του Τελωνειακού Κώδικα. Στις διατάξεις του Τελωνειακού Κώδικα, ή σε άλλα νομοθετήματα, δεν γίνεται διάκριση στην αντιμετώπιση των εμπλεκόμενων φυσικών προσώπων, ανάλογα με την ηλικία, ούτε στην περίπτωση εμπλεκόμενου ανηλίκου, αν είναι ή όχι ασυνόδευτος. Στα πρόσωπα, που έχουν αντικειμενική ευθύνη, ο νομοθέτης παραλείπει να περιλάβει τους ασκούντες τη γονική μέριμνα γονείς, οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται, ούτε στα πρόσωπα της διάταξης του άρθρου 153 παρ.3 περ. α,γ, του ΤΚ, αν και με τη διάταξη αυτή, φέρονται ευθυνόμενοι, λογιζόμενοι ως αυτουργοί, οι διαχειριστές αλλότριας περιουσίας, καθώς και ο, κατά τις διατάξεις του ΑΚ, επίτροπος ή κηδεμόνας ή διοικητής αλλοτρίων.

Ευθύνη επομένως για την καταβολή της τελωνειακής οφειλής (δασμών, φόρων κλπ επιβαρύνσεων) έχουν και οι ανήλικοι, οι οποίοι, ως προεξετέθη, έχουν ικανότητα δικαίου και είναι υποκείμενα των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, που προβλέπονται από το δίκαιό μας, υπό την αυτονόητη βέβαια, ουσιαστική προϋπόθεση, ότι κατά την κρίση της Τελωνειακής Αρχής, συμμετείχαν στην τέλεση της παράβασης. Οι ασκούντες τη γονική μέριμνα γονείς δεν έχουν ευθύνη καταβολής των διαφυγόντων δασμών, φόρων κλπ επιβαρύνσεων, που οφείλονται, εξ αιτίας τελωνειακής παράβασης που διέπραξαν τα ανήλικα παιδιά τους, εφόσον οι ίδιοι δεν συμμετείχαν σ' αυτήν. Τέτοια υποχρέωση μπορεί να τους αποδοθεί, αυτοτελώς με την καταλογιστική

πράξη, μόνο αν αποδειχθεί, κατά την κρίση της Τελωνειακής Αρχής, ότι συμμετείχαν και αυτοί στη λαθρεμπορική παράβαση του ανήλικου παιδιού τους, με οποιοδήποτε τρόπο, ως αυτουργοί ή συνεργοί. Σημειώνεται εδώ, ότι ελλείπει διάταξης, που να προβλέπει άμεσο καταλογισμό σε βάρος τους, το Δημόσιο μπορεί να αναζητήσει μόνο με αγωγή αποζημίωσης από τους εποπτεύοντες τον ανήλικο, γονείς, τους διαφυγόντες δασμούς, φόρους κλπ επιβαρύνσεις, δυνάμει του άρθρου 923 ΑΚ.

15. Για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων, απαιτείται νόμιμος τίτλος, απαραίτητος επίσης και για την λήψη αναγκαστικών μέτρων σε βάρος του φερόμενου σε αυτόν ως οφειλέτη και των τυχόν συνυπόχρεων ευθυνόμενων τρίτων. Στην περίπτωση της λαθρεμπορίας, νόμιμο τίτλο συνιστά η καταλογιστική πράξη της Τελωνειακής Αρχής, με την οποία προσδιορίζονται και επιβάλλονται σε βάρος των, κατά νόμο, υπόχρεων κυρίως υπαιτίων, συμμετεχόντων και αντικειμενικά ευθυνόμενων τρίτων, οι διαφυγόντες δασμοί, φόροι κλπ επιβαρύνσεις, καθώς και τα πολλαπλά τέλη. Οι ασκούντες τη γονική μέριμνα γονείς, δεν συγκαταλέγονται, κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις, στα πρόσωπα που έχουν ευθύνη για την εξόφλησή τους. Επομένως δεν μπορεί να εκδοθεί καταλογιστική πράξη, ως νόμιμος τίτλος με φερόμενους οφειλέτες ή συνυπόχρεους τους γονείς του ανήλικου, ούτε βέβαια να ληφθούν αναγκαστικά μέτρα σε βάρος τους. Αναγκαστικά μέτρα μπορούν να ληφθούν μόνο σε βάρος της τυχόν υπάρχουσας προσωπικής περιουσίας, του ανήλικου, δυνατότητα η οποία δεν επηρεάζεται από την ενηλικίωσή του, παρά μόνο από τυχόν συμπλήρωση της παραγραφής του δικαιώματος του Δημοσίου για είσπραξη του χρέους.

Μειοψήφησαν οι Νομικοί Σύμβουλοι Θεόδωρος Ψυχογιός και Αλέξανδρος Ροϊλός (ψήφοι 2), μόνο ως προς την, εκ μέρους της τελωνειακής αρχής, τηρητέα διαδικασία προς απόκτηση νόμιμου τίτλου είσπραξης εις βάρος του γονέα του ανήλικου, διατυπώνοντας την ακόλουθη άποψη:

Ως γνωστόν, το Σύνταγμα και οι νόμοι, παρέχουν στα διοικητικά όργανα την εξουσία, αφενός μεν να εκδίδουν μονομερώς πράξεις εκτελεστές, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, δηλαδή πράξεις από τις οποίες, με μόνη τη δήλωση της βούλησης των πιο πάνω οργάνων, παράγονται έννομα αποτελέσματα υπέρ ή εις βάρος των διοικουμένων και αφετέρου να τις εκτελούν με ίδια νόμιμα μέσα (διοικητικός καταναγκασμός), χωρίς να

υποχρεούνται, προηγουμένως, να προσφύγουν στο αρμόδιο προς τούτο δικαστικό όργανο για την απόκτηση τίτλου εκτελέσεως, όπως, αντιθέτως, υποχρεούνται να πράξουν οι ιδιώτες (βλ. ολστΕ 1276/1934, Ε. Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρ. Διοικητ. Δικαίου, εκδ. 13^η, σελ. 118), Δαγτόγλου, Γεν. Διοικητ. Δίκαιο, εκδ. γ', σ. 373 επόμε., Κυριακόπουλου, ΕλλΔιοικΔ, Β, 1954, σ. 433, Παπαχατζή, Σύστημα, 1991, σ. 594, Δ. Κόρσου Δ/κό Δίκαιο, σ. 324, Ρακτιβάν, Θ, ΜΔ, σ. 786).

Ειδικά, κατά τη διαδικασία της λεγόμενης διοικητικής εκτέλεσης, νόμιμο τίτλο, για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων, κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 2 του ν.δ. 356/1974 (ΚΕΔΕ), συνιστά και η πράξη καταλογισμού χρηματικού ποσού εις βάρος διοικουμένου, που προσδιορίζεται σε δημόσιο έγγραφο, το οποίο εκδίδεται από την αρμόδια αρχή και ενσωματώνει την ατομική διοικητική πράξη, από αυτόν δε τον τίτλο αποδεικνύεται ή πιθανολογείται βεβαία και εκκαθαρισμένη απαίτηση, της οποίας η ακριβής αιτία πρέπει να αναφέρεται σε αυτόν. Ακολουθως, με βάση το νόμιμο τίτλο είναι δυνατή η είσπραξη της οφειλής ή η επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης, χωρίς να έχει προηγηθεί διαγνωστική δίκη και έκδοση δικαστικής απόφασης, που θα καθιστούσε σαφείς την αιτία ή τις επί μέρους αιτίες του οφειλόμενου χρέους (ad hoc ΟΛΑΠ 5/2019, ΑΠ 1031/2019, 251/2018, 1177/2017, 391/2017, 175/2015, ΣτΕ 1877/2018). Σημειωτέον ότι οι πιο πάνω αποφάσεις αναφέρονται στη διαδικασία απόκτησης νομίμου τίτλου για την είσπραξη ιδιωτικού δικαίου απαιτήσεων του Δημοσίου και, συγκεκριμένα, δανείων που είχαν χορηγηθεί με την εγγύηση αυτού.

Επί πλέον, έχει κριθεί ότι, ακόμη και αν η αξίωση του Δημοσίου πηγάζει από σχέση ιδιωτικού δικαίου (π.χ. εγγύηση τρίτου υπέρ οφειλέτη του Δημοσίου), εντούτοις η αξίωση αυτή έχει χαρακτήρα δημοσίου δικαίου, εφόσον η υποκείμενη οφειλή, υπερής η εγγύηση, είναι δημοσίου δικαίου, όπως φόροι, δασμοί κλπ. (βλ. Α.Ε.Δ. 14 και 5/2003, ΟλστΕ 3032/2008, ΣτΕ 3111/2017).

Ενόψει των ανωτέρω, εξυπακούεται ότι και η αξίωση του Δημοσίου κατά του έχοντος την εποπτεία ανηλίκου προς αποζημίωσή του, κατά το άρθρο 923 Α.Κ., λόγω της διαφυγής δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων, που προήλθε από λαθρεμπορική παράβαση του ανηλίκου, συνιστά αξίωση δημοσίου

 18

δικαίου, παρά το γεγονός ότι η αξίωση αυτή δεν θεμελιώνεται στις διατάξεις του Τελωνειακού, αλλά του Αστικού Κώδικα.

Επομένως, το Δημόσιο, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Τελων. Κώδικα, δύναται να επιβάλει τις πιο πάνω επιβαρύνσεις εις βάρος του παρανομήσαντος ανηλίκου και, συγχρόνως, να συμπεριλάβει στην καταλογιστική πράξη τον γονέα του, ως *ex lege* συνυπόχρεο για την καταβολή της οφειλής, δυνάμει του άρθρου 923 Α.Κ. (πρβλ ΣτΕ 614/2019, σκ. 7), ασχέτως αν αυτός δεν είχε συμμετάσχει στη λαθρεμπορική παράβαση. Είναι δε προφανές ότι, για την απόκτηση νομίμου τίτλου είσπραξης από το Δημόσιο, δεν είναι αναγκαίο να προηγηθεί διαγνωστική δίκη και έκδοση δικαστικής απόφασης, καθόσον, το άρθρο 923 Α.Κ. –εφαρμοζόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 1510 Α.Κ.- εισάγει (μαχητό) τεκμήριο για την, εκ μέρους του γονέα, υπαίτια παραμέληση της εποπτείας του ανηλίκου (νόθος αντικειμενική ευθύνη)¹, εξ αιτίας της οποίας τεκμαίρεται ότι προκλήθηκε η παράνομη και ζημιογόνος πράξη του ανηλίκου (βλ. ΑΠ 1008/2019, 276/2019, 1611/2017, 48/2016, 998/2014, 218/2014, 476/2013 κ.ά.), ενώ η προκληθείσα ζημία, άρα και η αντίστοιχη απαίτηση του Δημοσίου για τους διαφυγόντες φόρους είναι διοικητικώς εκκαθαρισμένη και προσδιορισμένη κατά την αιτία της, μη χρήζουσα δικαστικής εκκαθάρισης.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν χωρήσει εν ευρεία και εν στενή εννοία (ταμειακή) βεβαίωση της οφειλής μόνον κατά του ανηλίκου, το Δημόσιο διατηρεί το δικαίωμα να αξιώσει και από τον ενεχόμενο γονέα του, με τον ίδιο νόμιμο τίτλο, την καταβολή των διαφυγόντων δασμών και φόρων, λόγω της αναφερθείσης συνευθύνης του εκ του άρθρου 923 Α.Κ., χωρίς να απαιτείται βεβαίωση των χρεών αυτών και στο όνομά του (βλ. άρθρο 23§6 ν. 2523/1997) και, ασφαλώς, χωρίς να απαιτείται η έκδοση δικαστικής απόφασης προς απόκτηση νομίμου τίτλου (πρβλ ΣτΕ 2636/2018, 2274/2017, 1040/2016, 2267/2016, 3664/2015, 844/2012, ως προς την αλληλέγγυα αστική ευθύνη των διοικούντων νομικά πρόσωπα, επίσης ΣτΕ 1313/2020, 1169/2018, 1418/2001, ως προς την αστική ευθύνη ομορρύθμων και ετερορρύθμων για χρέη της εταιρείας, ΣτΕ 614/2019, 3258/2009, 3219/2003,

¹ Εφόσον, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, προκύπτει ότι η υπαίτια παραμέληση της εποπτείας προήλθε από αμφοτέρους τους εποπτεύοντες γονείς, τότε αυτοί ενέχονται για την εις ολόκληρον καταβολή της οφειλής (Α.Κ. 926).

ως προς την ευθύνη των αποκτώντων επιχείρηση, κατά το άρθρο 479 Α.Κ. και Α.Ε.Δ. 14 και 5/2003, ΣτΕ 88/2019, 2603/2014, 2931/2010, ως προς την ευθύνη των εγγυηθέντων υπέρ οφειλετών του Δημοσίου).

Απάντηση

16. Εν όψει των ανωτέρω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β΄) γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ως εξής:

α) Σε βάρος ανήλικου, που δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του και ο οποίος κατά την κρίση της Τελωνιακής Αρχής διέπραξε λαθρεμπορία, η αρχή αυτή μπορεί να επιβάλλει, με καταλογιστική πράξη τους διαφυγόντες δασμούς και φόρους κλπ επιβαρύνσεις (τελωνιακή οφειλή).

Δεν μπορεί να επιβάλλει πολλαπλά τέλη, διότι ο ανήλικος, όταν δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του, στερείται ικανότητας καταλογισμού.

Δεν προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις και επομένως δεν μπορεί να επιβάλλει τους διαφυγόντες δασμούς, φόρους κλπ επιβαρύνσεις, ούτε τα πολλαπλά τέλη, σε βάρος των ασκούντων τη γονική μέριμνα γονέων, εάν δεν μετείχαν και οι ίδιοι στην τέλεση της λαθρεμπορίας.

β) Σε βάρος ανήλικου παραβάτη, ο οποίος διέπραξε λαθρεμπορία, ενώ έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του, η Τελωνιακή Αρχή, μπορεί να επιβάλλει με καταλογιστική πράξη, τόσο τους διαφυγόντες δασμούς, φόρους κλπ επιβαρύνσεις, όσο και τα πολλαπλά τέλη, όχι όμως σε βάρος των ασκούντων τη γονική μέριμνα γονέων του, εάν δεν μετείχαν και οι ίδιοι στην τέλεση της λαθρεμπορίας..

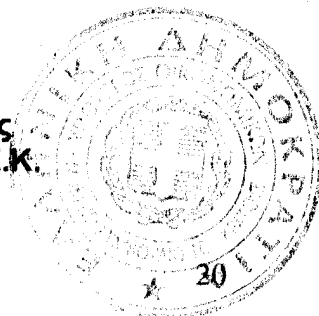
γ) Αναγκαστικά μέτρα, για την είσπραξη των καταλογισθέντων χρηματικών ποσών μπορούν να ληφθούν μόνο σε βάρος της περιουσίας του ανήλικου παραβάτη, φερόμενου ως οφειλέτη στην καταλογιστική πράξη, εφόσον διαθέτει ατομική περιουσία, ακόμη και μετά την ενηλικίωσή του, μέχρι τη συμπλήρωση της παραγραφής του δικαιώματος του Δημοσίου για είσπραξη.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 21.12.2020

Ο Πρόεδρος

Στέφανος Δέτσης
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Γιάννης Αλεξανδράκης
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.